

Het recht op huisvesting voor woonwagenbewoners

ONLANGS VAARDIGDE DE VOORZITTER VAN DE RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG VAN NIJVEL TOT TWEEMAAL TOE EEN BESCHIKKING UIT TER ONTRUIMING VAN EEN PRIVÉ-TERREIN DAT DOOR 300 WOONWAGENBEWONERS OP ILLEGALE WIJZE BEZET WAS. MET DE COLLECTIEVE ACTIE DIE OP DE EERSTE BESCHIKKING VOLGDE, TRACHTTEN DE WOONWAGENBEWONERS DE AANDACHT TE VESTIGEN OP HET GEBREK AAN OFFICIËLE STANDPLAATSEN. DAARDOOR WORDEN ZE HAAST GEDWONGEN HUN TOEVLUCHT TE NEMEN TOT PRIVATE TERREINEN.

JOKE KUSTERS

In de tweede beschikking erkende de rechtbankvoorzitter dat er op de overheid inderdaad een positieve verplichting rust om te voorzien in voldoende standplaatsen. Het komt immers particulariseren niet toe hun eigendom ter beschikking te stellen, stelde de voorzitter. Het zijn daarentegen de gemeenten, en dit bracht onverhoopt schot in de zaak, die moeten zorgen voor infrastructuur voor de woonwagenbewoners. De horizontale werking van het recht op huisvesting kan dus duidelijk niet zover gaan als zou iemand verplicht kunnen worden om een terrein ter beschikking te stellen van woonwagenbewoners. Daar zij zich (zonder toestemming) op een privéterrein bevonden, vormde dit een rechtvaardiging voor het bevel tot ontruiming. Door echter tegelijkertijd op de corresponderende plicht van de overheid te wijzen, is deze uitspraak illustratief voor de draagwijdte van de verticale werking van het recht op een behoorlijke huisvesting ten opzichte van woonwagenbewoners.

RECHT OP BEHOORLIJKE HUISVESTING

In eerste instantie zou men zich hierbij kunnen afvragen of dit recht überhaupt van toepassing is op de nomadische habitat. Dat de mobiele woon-

vorm een erkende vorm van huisvesting is, valt echter moeilijk te betwisten. Het is weliswaar een erg cultureel bepaalde manier van wonen. Ze vormt voor woonwagenbewoners zelfs de belangrijkste referentie naar hun culturele eigenheid. Dat deze woonwijze onder de noemer huisvesting valt, blijkt met name onder meer uit het feit dat ze werd opgenomen in de Waalse Huisvestingscode, terwijl er in Vlaanderen een expliciete erkenning werd uitgesproken omtrent de volwaardigheid hiervan als woonvorm.

Ook het Europese Hof voor de Rechten van de Mens sprak zich al uit over het recht op erkenning van deze cultureel bepaalde manier van wonen, zij het dan in het kader van het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven. Het Europese Hof oordeelde met name dat dit recht ook impliceert dat een minderheidsgroep recht heeft op de eerbiediging van de bijzondere, nomadische levenswijze die ze hanteert als zijnde privé- of gezinsleven of huis. Het wonen in een caravan maakt immers integraal deel uit van de etnische identiteit van 'zigeuners', doordat het de weerspiegeling vormt van de lange traditie van de nomadische levenswijze van deze minderheid. Indien de bijzondere traditie van een bepaalde minderheidsgroep gekwalificeerd kan worden als privé- of gezinsleven, kan het recht op erkenning van de cultureel bepaalde manier van wonen dus ook langs deze weg gewaarborgd worden.

In dit geval betreft het echter niet zozeer de erkenning van de nomadische levenswijze dan wel de vraag of het recht op huisvesting voor woonwagenbewoners ook het recht impliceert om hun woonwagen te stationneren en eventueel een beroep te kunnen doen op infrastructuur. Heeft het recht op een behoorlijke huisvesting een draagwijdte die aangepast is aan de cultuur en aan de levenswijze van een culturele minderheid?

Nu is het niet meteen evident om uit het grondwettelijke recht op huisvesting een afdwingbaar recht op woonwagenterreinen af te leiden. Er werd namelijk expliciet een rechtstreekse werking aan artikel 23 GW ontzegd. Nochtans lijkt de rechtspraak op basis van deze grondwettelijke

© Photoreads

bepaling wel in die richting te gaan. Zoals ook de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in Nijvel immers besliste, en dit geheel in de lijn van een eerder vonnis van de vrederechter van Verviers, is de overheid in geval van een bevel tot ontruiming verplicht om een alternatief terrein ter beschikking te stellen.

Het belang van een dergelijke interpretatie is groot, daar het een eerste stap kan zijn naar een volwaardige garantie van het recht op behoorlijke huisvesting voor woonwagenbewoners. Het is namelijk in eerste instantie via de praktijk van het standplaatsenbeleid dat een effectieve vervulling hiervan zich zou moeten doen gevoelen. Zo is er, ondanks het feit dat er ongeveer 20.000 woonwagenbewoners in ons land verblijven, in Wallonië slechts één terrein waar deze bevolkingsgroep op een legale wijze met haar woonwagens kan stilhouden. Uiteraard is dit onvoldoende en leidt dit vaak tot illegaal stationneren. Het was dan ook deze problematiek die de woonwagenbewoners onder de aandacht wilden brengen toen ze, als reactie op de eerste beschikking, collectief de ring van Nijvel blokkeerden. Ook in

Vlaanderen echter, waar er al zevenentwintig residentiële woonwagenterreinen zijn, kan men slechts aan de helft van de behoefte aan standplaatsen tegemoetkomen. Men kan voor de aanleg en de inrichting van dergelijke woonwagenterreinen nochtans in beide landsdelen rekenen op substantiële subsidies. Met de huidige stand van zaken ziet het er naar uit dat het geen vrijblijvende mogelijkheid zal blijven om hiervan gebruik te maken, maar eerder een plicht. Hiermee komen we dan ook dichterbij de buurt van het Franse recht, waar elke gemeente met meer dan 5.000 inwoners wettelijk verplicht is een woonwagenterrein aan te leggen.

(De auteur is assistent aan de Universiteit Antwerpen)

Hof Mensenrechten, arrest Chapman/UK, Beard/UK, Coster/UK, Lee/UK en Jane Smith/UK van 18 januari 2001, <http://www.echr.coe.int>; Vz. Rb. Nijvel 15 oktober 2003, onuitg.; Vz. Rb. Nijvel 17 oktober 2003, onuitg.; Vred. Verviers 30 juni 2000, Echos Logos 2000, 119, noot L. THO-LOME.

Vlaams-Blok-parlementslicid moet antwoordrechtwet correct toepassen

IN EEN ARREST VAN 23 OKTOBER 2003 BEVESTIGDE HET HOF VAN BEROEP TE GENT DE VEROORDELING VAN PARLEMENTSLID KARIM VAN OVERMEIRE IN ZIJN HOEDANIGHEID VAN VERANTWOORDELIJKE UITGEVER VAN HET POLITIEKE MAGAZINE 'VLAAMS BLOK - 'T BLOK IN BRAKEL EN LIERDE'. VAN OVERMEIRE WERD EERDER, OP VORDERING VAN HET CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN EN RACISMEBESTRIJDING (CENTRUM GELIJKHEID VAN KANSEN), DOOR DE RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE DENDERMONDE VEROORDEELD WEGENS HET NIET CORRECT NALEVEN VAN DE ANTWOORDRECHTNET. HIJ HAD NAMELIJK GEWEIGERD EEN NUMMER VAN HET BLOK-TIJDSCHRIFT, MET DAARIN DE TEKST VAN EEN RECHT VAN ANTWOORD, AAN DE EISENDE PARTIJ TOE TE STUREN.

DIRK VOORHOOF

Met het arrest van 23 oktober 2003 voert het hof van beroep een bijkomende verplichting in voor de uitgever van een tijdschrift dat slechts aan abonnees wordt toegestuurd: in geval van publicatie van een antwoordtekst moet dit, op verzoek van de aanvra-

ger, ook worden toegestuurd aan degene die een recht van antwoord vorderde, zodat deze kan controleren of het antwoord tijdig en correct, overeenkomstig de wettelijke bepalingen werd gepubliceerd. De antwoordrechtwet van 23 juni 1961 bepaalt immers dat de uitgever van een periodiek geschrift binnen de wettelijk voorziene termijn tot publicatie van

een antwoordtekst moet overgaan, 'in zijn geheel, zonder tussenvoeging, op dezelfde plaats en in dezelfde lettertekens als de tekst waarop het betrekking heeft'.

In voorliggende zaak had de verantwoordelijke uitgever bij herhaling en formeel geweigerd om aan het Centrum Gelijke Kansen een exemplaar te bezorgen van het tijdschrift dat de publicatie van de antwoordtekst bevatte dat eerder door het Centrum was gevorderd. Daarop eiste het Centrum Gelijke Kansen de veroordeling van de uitgever wegens niet-publicatie van de antwoordtekst, of desgevallend, de veroordeling van de uitgever tot het overhandigen van het desbetreffende nummer van het tijdschrift 'Vlaams Blok - 't Blok in Brakel en Lierde' waarin het recht van antwoord zou zijn gepubliceerd. Pas op de inleidende zitting voor de rechtbank werd het betreffende exemplaar door de uitgever voorgelegd. Door op

dat moment dan toch tegemoet te komen aan de eis van het Centrum Gelijke Kansen gaf de uitgever in feite te kennen dat zijn eerdere weigering onterecht was.

Net zoals de rechtbank in haar vonnis van 2 mei 2002 is het hof van beroep van oordeel dat het wel degelijk een verplichting is van de uitgever om, mede in toepassing van artikel 870 Ger. W., het bewijs te leveren van de publicatie van de antwoordtekst. Als eiser van het antwoordrecht moet de aanvrager immers kunnen verifiëren of de publicatie daadwerkelijk en correct is gebeurd. Het arrest benadrukt: 'Nu het kwestig tijdschrift kennelijk niet vrij verkrijgbaar is doch blijkbaar enkel aan abonnees wordt toegestuurd kon het Centrum Gelijke Kansen niet anders dan overgaan tot dagvaarding, gelet op de weigering vanwege de verantwoordelijke uitgever tot vrijwillige voorlegging'. Tegelijk benadrukt het arrest dat de

op de uitgever rustende bewijsplicht zich overigens wel beperkt tot de voorlegging van de publicatie van de antwoordtekst, waardoor de overige inhoud van het betreffende tijdschrift 'daarbuiten valt, zodat hoe dan ook de gebeurlijk bezwarende delen niet hoefden te worden medegedeeld'. Van Overmeire had namelijk aangevoerd dat de mededeling van het volledige tijdschriftnummer kon worden geweigerd, omdat het zo kunnen worden aangewend in een hangende strafprocedure en hij aldus verplicht werd bijkomend bewijsmateriaal tegen zichzelf te verschaffen.

(De auteur is docent auteursrecht en mediarecht aan de Universiteit Gent)

Gent, 1ste Kamer, 23 oktober 2003, Van Overmeire Karim t. Centrum voor Gelijkeheid van Kansen en Racismebestrijding, onuitg.